

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Η ΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ Η ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΟΥ Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ

Ενότητα 4: Ποίηση και γλυπτική II

Κατερίνα Κωστίου
Τμήμα Φιλολογίας

Ενότητα 4

Ποίηση και γλυπτική II

Σύγχρονη «γλυπτική» σύνθεση με τα γυαλιά του ποιητή και φύλλα χαρτιού με τυπωμένα τα ποιήματά του.

Επιμέλεια έκθεσης: Νικόλαος Χρ. Σταμπολίδης Μαρία Δόγκα-Τόλη, Μιμίκια Γιαννοπούλου

Πηγή: <http://newpost.gr/entertainment/315650/eikonografwntas-poihmata-toy-kabafh>

Σκοπός της ενότητας 4

Η τέταρτη ενότητα ολοκληρώνει την εξέταση των ποιημάτων ποιητικής, που σχετίζονται με τη γλυπτική και θεματοποιούν διάφορα ζητήματα που αφορούν την καλλιτεχνική δημιουργία.

Περιεχόμενα της ενότητας 4

Ποιήματα για τη γλυπτική

Ο καλλιτέχνης, η ιδεολογία του και το αισθητικό του ιδεώδες:

«Του μαγαζιού»

«Απολλώνιος ο Τυανεύς εν Ρόδω»

«Τεχνουργός κρατήρων»

Επιλογή βιβλιογραφίας

Περιγραφή της ενότητας 4

Η τέταρτη ενότητα συνεχίζει την εξέταση ποιημάτων που σχετίζονται με τη γλυπτική, με άξονα την ιδεολογία των καλλιτεχνών ή των φιλότεχνων: τα προσώπια που ενοικούν στα ποιήματα αυτά θέτουν ζητήματα που αφορούν τη σχέση καλλιτέχνη ή φιλότεχνου και αισθητικού ιδεώδους. Μέσα από την εκ του σύνεγγυς ανάγνωση συγκεκριμένων ποιημάτων αναδεικνύονται οι διαφορετικές στάσεις απέναντι στην τέχνη.

Του μαγαζιού

Τα τύλιξε προσεκτικά, με τάξι
σε πράσινο πολύτιμο μετάξι.

Από ρουμπίνια ρόδα, από μαργαριτάρια κρίνοι,
από αμεθύστους μενεξέδες. Ως αυτός τα κρίνει,

τα θέλησε, τα βλέπει ωραία · όχι όπως στην φύσι
τα είδεν ή τα σπούδασε. Μες στο ταμείον θα τ'αφίσει,

5

δείγμα της τολμηρής δουλειάς του και ικανής.
Στο μαγαζί σαν μπει αγοραστής κανείς

βγάζει απ' τες θήκες άλλα και πουλεί -- περίφημα στολίδια --
βραχιόλια, αλυσίδες, περιδέραια, και δαχτυλίδια.

10

Απολλώνιος ο Τυανεύς εν Ρόδω

Για την αρμόζουσα παιδείουσι κι αγωγή
ο Απολλώνιος ομιλούσε μ' έναν
νέον που έκτιζε πολυτελή
οικίαν εν Ρόδω. «Εγώ δε ες ιερών»
είπεν ο Τυανεύς στο τέλος «παρελθών
πολλώ αν ήδιον εν αυτώ μικρώ
όντι άγαλμα ελέφαντός τε και χρυσοῦ
ίδοιμι ή εν μεγάλω κεραμεούν τε και φαύλον.» —

Το «κεραμεούν» και «φαύλον»· το σιχαμερό:
που κιόλας μερικούς (χωρίς προπόνησι αρκετή)
αγυρτικώς εξαπατά. Το κεραμεούν και φαύλον.

γ. 1925, δ. Οκτώβριος 1925

Φιλόστρατος, *Τα ἐς τὸν Τρανέα Ἀπολλώνιον*

Ἐτύγχανέ τι καὶ μειράκιον νεόπλουτόν τε καὶ ἀπαιδευτον οικοδομούμενον οἰκίαν τινὰ ἐν τῇ Ῥόδῳ καὶ συμφέρον ἐς αὐτὴν γραφάς τε ποικίλας καὶ λίθους ἐξ ἀπάντων ἐθνῶν. ἤρετο οὖν αὐτό, ὅποσα χρήματα εἶη ἐς διδασκάλους τε καὶ παιδείαν ἀνηλωκός· ὁ δὲ «οὐδὲ δραχμὴν» εἶπεν. «ἐς δὲ τὴν οἰκίαν πόσα;» «δώδεκα» ἔφη «τάλαντα, προσαναλώσασιμι δ' ἂν καὶ ἕτερα τοσαῦτα». «τί δ'» εἶπεν «ἢ οἰκία βούλεταί σοι;» «δίατα» ἔφη «λαμπρὰ ἔσται τῷ σώματι, καὶ γὰρ δρόμοι ἐν αὐτῇ καὶ ἄλση καὶ ὀλίγα ἐς ἀγορὰν βαδιοῦμαι καὶ προσεροῦσί με οἱ ἐσιόντες ἡδίων, ὥσπερ ἐς ἱερὸν φοιτῶντες.» «ζηλωτότεροι δὲ» εἶπεν «οἱ ἄνθρωποι πότερον δι' αὐτοὺς εἰσιν ἢ διὰ τὰ περὶ αὐτοὺς ὄντα;» «διὰ τὸν πλοῦτον», εἶπε, «τὰ γὰρ χρήματα πλεῖστον ἰσχύει». «χρημάτων δ'», ἔφη «ὧ μειράκιον, ἀμείνων φύλαξ πότερον ὁ πεπαιδευμένος ἔσται ἢ ὁ ἀπαιδευτος;» ἐπεὶ δὲ ἐσιώπησε, «δοκεῖς μοι», εἶπε «μειράκιον, οὐ σὺ τὴν οἰκίαν, ἀλλὰ σὲ ἢ οἰκία κεκτῆσθαι. ἐγὼ δὲ ἐς ἱερὸν παρελθὼν πολλῶ ἂν ἡδίων ἐν αὐτῷ μικρῷ ὄντι ἄγαλμα ἐλέφαντός τε καὶ χρυσοῦ ἴδοιμι ἢ ἐν μεγάλῳ κεραμεοῦν τε καὶ φαῦλον.»

Συνέβη επίσης τότε ένας νεόπλουτος και απαίδευτος νεαρός να χτίζει σπίτι στη Ρόδο και να συγκεντρώνει για το σκοπό αυτό πολύχρωμους ζωγραφικούς πίνακες και λίθους από όλες τις χώρες. Τον ρώτησε λοιπόν ο Απολλώνιος πόσα χρήματα είχε ξοδέψει για δασκάλους και μόρφωση. «Ούτε δραχμή», απάντησε. «Και για το σπίτι πόσα;» «Δώδεκα τάλαντα», είπε, «και, αν χρειαστεί, θα ξοδέψω άλλα τόσα». «Και σε τι θα σου είναι χρήσιμο το σπίτι;», ρώτησε. «Θα είναι εξαιρετικό μέρος για τη σωματική μου άσκηση, γιατί έχει μέσα και περιστύλια για περίπατο και άλση, έτσι που λίγες φορές θα χρειάζεται να πηγαίνω στην αγορά· οι άνθρωποι πάλι που θα έρχονται μέσα θα μου μιλούν με ακόμη μεγαλύτερη ευχαρίστηση, σαν να επισκέπτονται ένα ιερό». «Οι άνθρωποι», ρώτησε ο Απολλώνιος, «εκτιμώνται πιο πολύ γι' αυτό που είναι οι ίδιοι ή για τα υπάρχοντά τους;» «Για τα πλούτη τους», απάντησε, «γιατί αυτά έχουν τη μεγαλύτερη δύναμη». «Και για τα υπάρχοντα, νεαρέ, ποιος είναι» ρώτησε ο Απολλώνιος, «πιο ικανός φύλακας, ο πεπαιδευμένος ή ο απαίδευτος;» Επειδή εκείνος δεν απάντησε, «Μου δίνεις», είπε, «την εντύπωση, νεαρέ, πως δεν ανήκει το σπίτι σε εσένα, αλλά εσύ στο σπίτι. Όσο για μένα, αν πήγαινα σε ένα ιερό, με πολύ μεγαλύτερη ευχαρίστηση θα έβλεπα σε ένα, έστω και μικρό ιερό άγαλμα χρυσελεφάντινο παρά σε μεγάλο άγαλμα πήλινο και ευτελές».

[Μετάφραση: Σταύρος Τσιτσιριδής]

Ο νεοπυθαγόρειος φιλόσοφος και μάγος **Απολλώνιος** γεννήθηκε στα Τύανα της Καππαδοκίας γύρω στις αρχές του πρώτου αιώνα και πέθανε στα 96/8 μ.Χ. Σπούδασε φιλοσοφία και υιοθέτησε τον ασκητικό βίο των Πυθαγορείων. Ταξίδεψε στην Ανατολή (μέχρι και στην Ινδία) και φημίστηκε για τις θαυματουργικές του ικανότητες· έτσι, μετά θάνατον, έφθασε να προβληθεί ως ανταγωνιστής του Ιησού Χριστού. Πέρασε τα τελευταία χρόνια της ζωής του στην Έφεσο, αλλά διάφορες παραδόσεις υποστήριζαν πως «ανελήφθη» στη Ρόδο είτε στην Κρήτη.

Η θρυλική βιογραφία του, *Τά ές τόν Τυανέα Απολλώνιον*, γράφηκε σχεδόν δύο αιώνες αργότερα, από τον σοφιστή Φλάβιο Φιλόστρατο - «έργον λίαν αξιοπερίεργον και ανταμείβον τον αναγνώστην του [...] Η ανάγνωσις του υπήρξε δι' εμέ αληθής απόλαυσις [...] Η μορφή του μεγάλου μάγου φιλοσόφου των Τυάνων γοητεύει το πνεύμα ως μεγαλοπρεπής υπεράνθρωπος προσωπικότης. [...] Τα ποιητικά επεισόδια είναι πολλά, καθιστώντα το βιβλίον αποταμίευμα ποιητικής ύλης» (Καβάφης, εφ. *Τηλέγραφος*, 24/5 Νοεμβρίου 1892).

Τεχνουργός κρατήρων

Εἰς τὸν κρατήρα αὐτὸν ἀπὸ ἀγνὸν ἀσήμι
— πού γιὰ τοῦ Ἡρακλείδῃ ἐγένε τὴν οἰκία,
ἐνθά καλαισθησία πολλή επικρατεῖ —
ἰδοὺ ἀνθή κομψά, καὶ ρύακες, καὶ θύμοι,
κ' ἔθεσα ἐν τῷ μέσῳ ἕναν ὠραῖον νέον,
γυμνὸν, ἐρωτικὸν · μες στὸ νερό τὴν κνήμη
τὴν μίαν τοῦ ἔχει ἀκόμη. — Ἰκέτευσα, ὦ μνήμη,
να σ' εὐρὼ βοηθὸν ἀρίστην, γιὰ νὰ κάμω
τοῦ νέου πού ἀγαποῦσα τὸ πρόσωπον ὡς ἦταν.

5

Μεγάλη ἡ δυσκολία ἀπέβη ἐπειδὴ
ὡς δέκα πέντε χρόνια πέρασαν ἀπ' τὴν μέρα
πού ἐπέσε, στρατιώτης, στὴς Μαγνησίας τὴν ἦτταν.

10

γ. Νοέμβριος 1903: «Ἀμφορεὺς», β' γ. 1912,

δ. Δεκέμβριος 1921: «Τεχνουργός κρατήρων».

ΕΠΙΛΟΓΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΔΑΛΛΑΣ, *Ο Καβάφης και η Δεύτερη Σοφιστική*, Αθήνα, Στιγμή, 1984.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΔΑΛΜΑΤΗ, «Από το καβαφικό εργαστήριο», *Νέα Εστία* 14, 158 (1933), 1627-1629 .

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΑΣΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ, «Ο Κ. Π. Καβάφης και οι εικαστικοί καλλιτέχνες. Μια αμφίδρομη σχέση», *Κ.Π. Καβάφης. Η ποίηση και η ποιητική του*, Αθήνα, Κίχλη, 2013, 85-98.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΩΣΤΙΟΥ, «Ο γλύπτης, ο τεχνίτης, το αισθητικό ιδεώδες και η αγορά στην καβαφική πολιτεία», *Κουδυλοφόρος* 13 (2014), 77-109.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Κατερίνα Κωστίου, Τίτλος μαθήματος: «Η ποίηση και η ποιητική του Κ. Π. Καβάφη. Ενότητα 4: Ποίηση και γλυπτική II».

Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1871/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «**Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση**» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

